

Formation and Implementation of the State Youth Policy in the Public Service in Ukraine

UDC: 351:323.3-053.81(477)

DOI: <https://doi.org/10.15421/152354>

Goncharuk Nataliia

Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0002-2681-6687>, goncharuknt@gmail.com

Dnipro University of Technology (Dnipro, Ukraine)

Abstract

The article is devoted to the study of the processes of formation and implementation of the state youth policy in the public service in Ukraine. The purpose of the article is to determine the essence of the concept, purpose, principles and mechanisms of the formation and implementation of the state youth policy in Ukraine in the public service, the analysis of the current state and problems in this area and the determination of ways to further improve the formation and implementation of the state youth policy in the public service, as in the conditions martial law, as well as in the post-war period. The essence of the concept of "state youth policy", its purpose, principles and implementation mechanisms is revealed. The author's definition of the concept of "state youth policy in public service" is given. It has been established that the issue of the formation and implementation of the state youth policy in the public service in Ukraine requires additional research, taking into account modern challenges and trends, it is an urgent issue at the current stage of the development of the public service in Ukraine. The normative and legal foundations of the formation and implementation of state youth policy in Ukraine and the powers of state authorities and local self-government bodies in this area are analyzed. It is shown that the involvement of young people in public service in Ukraine is one of the important directions for improving human resources management and further reforming and modernizing public service. It is well-founded that the implementation of the state youth policy in the public service in Ukraine will contribute to increasing the efficiency and capacity of state authorities and local self-government bodies. The ways of further improvement of the formation and implementation of the state youth policy in the public service in Ukraine in the conditions of martial law and the post-war period are determined.

Keywords: public administration, public service, state youth policy, youth work, youth council, youth, European experience, decentralization, principles, public authorities, local self-government bodies, public servants, civil servants, local self-government officials, youth worker

Формування та реалізація державної молодіжної політики на публічній службі в Україні

Гончарук Наталія

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)

Анотація

Стаття присвячена дослідженню процесів формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі в Україні. Метою статті є визначення сутності поняття, мети, принципів та механізмів формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні на публічній службі, аналіз сучасного стану та проблем у цій сфері та визначення шляхів подальшого удосконалення формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі, як в умовах воєнного стану, так і в післявоєнний період. Розкрито сутність поняття «державна молодіжна політика», її мету, принципи та механізми реалізації. Дано авторське визначення поняття «державна молодіжна політика на публічній службі». Встановлено, що питання формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі в Україні потребує додаткового дослідження з урахуванням сучасних викликів та трендів, є актуальним питанням на сучасному етапі розвитку публічної служби в Україні. Проаналізовано нормативно-правові засади формування й реалізації державної молодіжної політики в Україні і повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері. Показано, що залучення молоді на публічну службу в Україні є одним із важливих напрямів вдосконалення управління людськими ресурсами та подальшого реформування й модернізації публічної служби. Обґрунтовано, що реалізація державної молодіжної політики на публічній службі в Україні сприятиме підвищенню ефективності та спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Визначено шляхи подальшого удосконалення формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі в Україні в умовах воєнного стану та післявоєнний період.

Ключові слова: публічне управління, публічна служба, державна молодіжна політика, молодіжна робота, молодіжна рада, молодь, європейський досвід, децентралізація, принципи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, публічні службовці, державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування, молодіжний працівник

Стаття надійшла / Article arrived: 01.12.2023

Схвалено до друку / Accepted: 28.12.2023

Вступ.

В сучасних умовах значно зросла потреба у вдосконаленні формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні і, зокрема, на публічній службі, що пов'язано з необхідністю подолання в умовах війни і в післявоєнний період негативних тенденцій розвитку людських ресурсів на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, стимулювання позитивних процесів щодо залучення молоді на публічну службу, забезпечення професійного зростання молодих кадрів у цій сфері та ефективного використання їх потенціалу. Молодь впродовж понад тридцятилітнього періоду незалежності України була й залишається фактором соціально-економічної культурного прогресу суспільства, а тому реалізація творчого й інтелектуального потенціалу молоді на публічній службі є показником не лише якості й результативності державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, а й показником ефективності публічного управління в цілому. Враховуючи прагнення України стати членом Європейського Союзу і ті трансформаційні процеси, які відбуваються в сфері публічного управління, процеси реформування й модернізації публічної служби, а також виклики воєнного періоду й завдання післявоєнної відбудови, об'єктивною потребою є оновлення існуючих засад формування молодіжної політики на публічній службі в Україні та удосконалення механізмів її реалізації.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Проблематика формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні, у тому числі на публічній службі, є на даний час досить актуальною, а тому є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців. Механізми формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні в контексті розвитку комплексно розкрито Є. Бородіним (2019), а напрями оновлення державної молодіжної політики в Україні розкрито І. Беззуб (2021). Сутність виховання у забезпеченні соціального розвитку молоді, зміст державної молодіжної політики щодо виховання молоді з метою сприяння її успішній соціальній інтеграції та підготовці до життя в демократичному суспільстві, визначення ідейного наповнення сучасної системи виховання молоді у контексті державної молодіжної політики в Україні досліджували у своїх працях такі вітчизняні науковці, як Л. Прокопенко і Т. Тарасенко (2014). Аналіз нормативно-правових актів українського законодавства, що регулює сферу державної молодіжної політики, визначення принципів, на

які спрямовано здійснення молодіжної політики, та закономірностей, які враховуються під час вжиття заходів, спрямованих на виконання молодіжної політики на всіх етапах її реалізації, стали об'єктом наукових досліджень Т. Стукан (2020). Питання щодо ролі молоді у формуванні молодіжної політики в Україні розглянуто в публікаціях О. Софій (2020) та І. Єрмоленко (2023).

Водночас, актуальність даної проблематики, євроінтеграційні процеси та процеси модернізації публічної служби до стандартів ЄС, необхідність підвищення ролі молоді в процесі державотворення, у вирішенні питань подальшого розвитку та реформування державного управління і місцевого самоврядування, завершенні процесів децентралізації влади, наявність значних проблем у функціонуванні публічної служби у період воєнного стану та необхідність їх вирішення у післявоєнний період, а також потреба пошуку нової архітектури моделі публічної служби в умовах сучасних надзвичайно складних викликів вимагає урахування сучасних трендів і подальшого ґрунтовного дослідження різноманітних аспектів формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі в Україні.

Метою статті є з'ясування сучасного стану та визначення шляхів подальшого удосконалення формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі в Україні.

Результати дослідження.

Побудова в Україні ефективного публічного управління та його ключового елементу – публічної служби зумовлена суспільним запитом на розбудову демократичної, правової, сервісної і цифрової держави, людиноцентричної системи державного управління та місцевого самоврядування, спроможної надавати якісні, і доступні і публічні послуги на рівні передових європейських стандартів. Саме тому основною метою реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, в частині реформування та модернізації публічної служби визначено продовження розбудови професійної, добросчесної, політично нейтральної державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, діяльність якої спрямована на захист інтересів громадян. В цьому стратегічному документі мова йде також про створення можливостей для стажування з метою залучення на державну службу молодих висококваліфікованих фахівців (Деякі питання реформування, 2021).

Молодь, яка працює на посадах публічної служби в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, має безпосередній

вплив не лише на прийняття важливих рішень, що стосуються молодіжного і громадського життя, а й на прийняття тих управлінських рішень, які забезпечують якість публічної служби та ефективність публічного управління. Саме тому здійснення процесів реформування та модернізації публічної служби, вирішення питань організації та функціонування публічної служби в умовах війни та повоєнний період потребує суттєвого оновлення інституту державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, формування на публічній службі якісно нового, здатного відповідати на сучасні виклики кадрового потенціалу, створення на меритократичних принципах системи залучення активної й талановитої молоді на публічну службу, її підготовки, розвитку менторства і наставництва, що можливе лише за умови формування та реалізації ефективної державної молодіжної політики на публічній службі в Україні.

Державна молодіжна політика сьогодні є цілісною системою, яка покликана сприяти самореалізації та розвитку потенціалу молоді, підвищенню рівня її самостійності, конкурентоспроможності, соціальної інтеграції, залученню до процесу ухвалення рішень і забезпечувати активну участь молоді в суспільному житті (Реформування молодіжної політики, 2021).

У науковій літературі є різні підходи до визначення сутності понять «публічна служба», «державна молодіжна політика» і «молодіжна політика». С. Д. Дубенко (2018, с. 141) у термінологічному словнику «Публічне управління» визначає поняття «публічна служба» як службову діяльність фізичних осіб на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, органах судової влади, прокуратури, а також військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша службова діяльність у державних органах, органах місцевого самоврядування щодо виконання повноважень суб'єктів публічного права. Є. І. Бородін (2018, с. 35) у цьому ж словнику дає наступне визначення дефініції «державна молодіжна політика»: це концептуальні підходи та практична діяльність органів публічної влади щодо сприяння соціалізації молоді, забезпечення переходу від дитинства до дорослості. Вчений також зазначає, що політики та дослідники державну молодіжну політику визначають у різний спосіб: як набір принципів, цінностей, підходів, завдань та дій для покращення умов життя молодих людей; як стратегію публічної влади, спрямовану на надання можливостей щодо отримання досвіду,

здійснення соціальної інтеграції, становлення активних та відповідальних громадян; як створення умов розвитку, надання знань, навичок і компетентностей для активної участі в житті громадянського суспільства та на ринку праці тощо. Т. М. Стукан (2020, с. 75), визначаючи поняття «молодіжна політика» робить висновок про те, що це структурно вибудована модель розвитку на всіх рівнях - від державного до врахування інтересів людей віком від 18 до 35 років, яка включає набір правил, методів та принципів, які спонукають молодих людей проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, бути залученими й мати змогу визначати пріоритети і методи здійснення молодіжного підприємництва в країні.

Аналіз наукового доробку українських вчених та нормативно-правових засад публічної служби й молодіжної політики дав можливість сформулювати авторське бачення сутності поняття державної молодіжної політики на публічній службі.

На наш погляд, державна молодіжна політика на публічній службі – це складова державної політики, стратегія та практична діяльність органів публічної влади, спрямована на стажування молоді в державних органах та органах місцевого самоврядування, популяризацію професії публічного службовця, залучення на державну службу та службу в органах місцевого самоврядування молодих висококваліфікованих фахівців, ефективне використання їх творчого, інноваційного й інтелектуального потенціалу, забезпечення професійного розвитку молодих кадрів у цій сфері, створення політичних, організаційно-правових та соціально-економічних умов і гарантій їх участі в публічно-управлінській діяльності та прийнятті управлінських рішень з метою виконання повноважень суб'єктів публічного права, завдань і функцій держави та місцевого самоврядування, підвищення якості публічної служби та ефективності публічного управління.

На законодавчому рівні визначення поняття «молодіжної політики» дано в статті 1 Закону України «Про основні засади молодіжної політики» (Про основні засади, 2021), а саме: «молодіжна політика - напрям державної політики, спрямований на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції дітей та молоді в суспільні процеси, що здійснюються в інтересах дітей та молоді та за їх участю». У цьому ж законі визначено поняття «молодіжна робота» як діяльність, спрямована на залучення дітей та молоді до суспільного

життя, що здійснюється дітьми та молоддю, разом з дітьми та молоддю або в інтересах дітей та молоді за допомогою інструментів спільного прийняття рішень. До категорії «молодь» віднесено молодих осіб віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями та особами без громадянства і перебувають в Україні на законних підставах, а поняття «молодіжний працівник» визначено як особу, яка здійснює молодіжну роботу, пройшла спеціалізовану підготовку в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує молодіжну політику (на сьогодні це Міністерство молоді та спорту), та отримала свідоцтво встановленого зразка.

Мета молодіжної політики полягає у створенні умов для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, підвищення рівня її самостійності та конкурентоспроможності, забезпечення активної участі молоді в суспільному житті (Про основні засади, 2021, Ст. 3).

Молодіжна політика в Україні ґрунтується на таких основоположних принципах, як: рівність прав дітей та молоді; участь молоді; обґрунтованість; міжвідомча та міжсекторальна взаємодія, яка передбачає залучення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, суб'єктів молодіжної роботи, будь-яких інших заінтересованих сторін до формування та реалізації молодіжної політики (Про основні засади, 2021, Ст. 4).

Молодіжна політика, як зазначає І. В. Пеша (2019, с. 14), в умовах здійснення процесів децентралізації спрямована на формування суспільно активної, самодостатньої і національно свідомої молоді і будується на принципах здійснення молодіжної роботи, а саме: субсидіарності, молодіжній активності та обґрунтованості.

Формування й реалізація державної молодіжної політики на публічній службі здійснюється на основі цілої низки нормативно-правових актів, які регулюють сферу публічної служби та сферу молодіжної політики. Правове регулювання публічної служби здійснюється Конституцією України (1996), Законами України «Про Кабінет Міністрів України» (2014), «Про центральні органи виконавчої влади» (2011), «Про місцеві державні адміністрації» (1999), «Про місцеве самоврядування» (1997), «Про державну службу» (2015), «Про службу в органах місцевого самоврядування» (2001), постановами Верховної Ради України, указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну

політику у сфері державної служби, іншими нормативно-правовими актами, що регулюють сферу публічної служби. Правову базу у сфері молодіжної політики складають такі основні акти законодавства, як: Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021), Укази Президента України: «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» (2021), Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» (2017), «Про утворення державної установи “Всеукраїнський молодіжний центр” та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (2019), «Про затвердження типових положень про молодіжні ради» (2018), «Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2021-2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України» (Державна цільова соціальна програма, 2021), накази Міністерства молоді та спорту України та інші нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини в цій сфері.

Так, Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (Про основні засади, 2021) визначає мету, завдання, основні засади, напрями та механізми реалізації молодіжної політики в Україні, гарантії участі молоді у її формуванні та реалізації, особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних громадських об'єднань. На думку І. Беззуб (2021), молодіжна політика, після прийняття Закону України «Про основні засади молодіжної політики», дасть стимул для налагодження партнерських взаємовідносин між молоддю та владою, створить нове підґрунтя для розбудови сильної та активної молодіжної спільноти.

Національна молодіжна стратегія до 2030 року передбачає запровадження нових підходів для розвитку молоді в Україні, враховує важливі аспекти, передбачені Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року, молодіжними стратегіями та документами, що регламентують засади розвитку молодіжної політики ООН, Ради Європи та Європейського Союзу, а також демографічні, безпекові та економічні виклики (Про Національну молодіжну стратегію, 2021). Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2021-2025 роки розроблена з метою створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, її участі та інтеграції у суспільне життя (Державна цільова соціальна програма, 2021).

Разом з тим, у зв'язку з трансформаційними та модернізаційними процесами, що наразі

відбуваються у сфері публічної служби і молодіжній сфері в умовах війни та мають відбуватись у післявоєнний період національного відновлення, а також враховуючи наявні в цих сферах проблеми чинне законодавство потребує внесення відповідних змін, спрямованих на вирішення існуючих проблем та вдосконалення формування й реалізації молодіжної політики на публічній службі.

Значною й довготривалою проблемою вітчизняної публічної служби є небажання молоді йти працювати до органів публічної влади. Основними причинами такого стану є непрестижність державної служби й служби в органах місцевого самоврядування, низький рівень заробітної плати і у зв'язку з цим її неконкурентоздатність у порівнянні із приватним сектором, ненормований режим робочого часу, необхідність щороку за результатами своєї діяльності проходити оцінювання, підвищувати кваліфікацію, оприлюднювати свої статки, відсутність швидкісного кар'єрного просування та ін. Усе це робить публічну службу для молоді непривабливим місцем для працевлаштування та розвитку своєї кар'єри. Враховуючи це, органам публічної влади дуже складно конкурувати з приватними компаніями за висококваліфікованих працівників. Водночас, на наш погляд, залучення молоді на публічну службу є одним із головних факторів підвищення ефективності та результативності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, оскільки молодь може легко розвиватися, ризикувати в умовах невизначеності, адаптуватися до змін, бути активною, мобільною, інноваційною та вирішувати складні завдання публічного управління. Це потребує якісного вдосконалення кадрового потенціалу публічної служби шляхом залучення на неї молодих висококваліфікованих фахівців.

За даними Національного агентства України з питань державної служби станом на 2023 р. із загальної кількості державних службовців 159904 особи молоді віком до 35 років складала 33649 осіб, або лише 21 %, у тому числі 23942 особи – жінки і 9707 осіб – чоловіки (Статистичні дані, 2023). Аналіз статистичних даних свідчить, що чисельність державних службовців віком до 35 років у 2023 р. зменшилася порівняно з 2020 р. на 30%, або на 14252 особи. Станом на 31.12.2020 р. працювало 47901 державних службовців (у тому числі 34723 жінки і 13178 чоловіків) віком до 35 років із загальної кількості державних службовців 176524 осіб (Статистичні дані, 2021). У порівнянні з 2021 р. кількість державних службовців віком до 35 років у 2023

р. зменшилася на 22 %, або на 9476 осіб. Станом на 31.12.2021 р. працювало 43125 державних службовців (у тому числі 31061 жінка і 12064 чоловіків) віком до 35 років із загальної кількості державних службовців 171469 осіб (Статистичні дані, 2022).

Аналіз державних службовців за категоріями посад показав, що станом на 2023 р. (Статистичні дані, 2023). на посадах державної служби категорії «А» працювало 25, категорії «Б» – 4456, категорії «В» - 29168 державних службовців віком менше 35 років. Станом на 31.12.2020 р. (Статистичні дані, 2021) кількість державних службовців віком до 35 років складала відповідно: категорія «А» – 24, категорія «Б» – 5815, категорія «В» – 42062.

Як видно з аналізу, впродовж останніх років спостерігається тенденція до суттєвого зниження як загальної чисельності державних службовців, так і кількості молоді на державній службі. Разом з тим, слід зазначити, що відсоток молоді віком до 35 років від загальної кількості державних службовців залишається відносно стабільним і складав: у 2020 р.- 21,1 %, у 2021 р. – 25,2%, у 2023 р. – 21%. Офіційні дані за 2022 рік щодо кількості державних службовців віком до 35 років відсутні. Також, на жаль, з 2016 року відсутні статистичні дані щодо загальної чисельності посадових осіб місцевого самоврядування, у тому числі кількості молоді віком до 35 років.

За офіційними даними, у 2015 році на державній службі серед загальної кількості жінок держслужбовців перебувало 46,7 % молодих жінок віком до 35 років та 44,0 % молодих чоловіків із загальної кількості чоловіків-держслужбовців. Залучення молоді до роботи в органах місцевого самоврядування було у 2015 році суттєво нижчим: 27,2 % жінок віком до 35 років (від загальної кількості жінок на посадах в органах місцевого самоврядування) та 21,7 % молодих чоловіків (від загальної кількості чоловіків відповідно) (Участь молоді, 2018).

Водночас, слід зазначити, що Національним агентством України з питань державної служби, органами державної влади та органами місцевого самоврядування в останні роки проводиться значна робота по залученню кваліфікованих молодих фахівців на публічну службу та їх професійному розвитку. Так, на засіданні Ради управління людськими ресурсами при НАДС у грудні 2023 р. розглянуто питання щодо управління персоналом на публічній службі в умовах останніх законодавчих змін; кадрового голоду в органах публічної влади і залучення молоді на публічну службу; підтримки та розвитку персоналу і роль HR. Позитивним, на

наш погляд, є те, що в рамках зазначеного питання обговорювались теми по вчасному та якісному заповненню вакансій в органах публічної влади; впровадженню програми стажування для молоді на практиці та головні аргументи, чому варто залучати молодь на публічну службу. З метою створення умов для пошуку, підтримки і розвитку амбітної та вмотивованої молоді, розширення її участі у формуванні та реалізації державної політики і державного управління НАДС проведено Всеукраїнський конкурс творчих робіт серед молоді, Всеукраїнську інформаційну кампанію щодо популяризації державної служби, зокрема щодо вступу та проходження державної служби. З цією метою також було проведено інформаційний захід “Промодень на публічній службі” та представлено новий освітній серіал “Публічна служба”. Значна увага приділялася підвищенню кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема за типовою загальною короткостроковою програмою “Молодіжна політика, заснована на підходах участі” (Звіт про виконання завдань, 2023).

Окрім цього, в Україні впродовж останніх років впроваджувалася програма особистісного і професійного розвитку молоді «Державотворець», спрямована на підвищення рівня обізнаності молоді щодо діяльності державного, приватного і громадського секторів, розвиток лідерських якостей та ознайомлення молоді з основами і важливістю державотворення, участь у якій лише у 2018–2019 рр. взяли 200 молодих людей з різних регіонів країни. На регіональному рівні зазначена програма впроваджувалася за участі близько 300 молодих людей. Задля підвищення кваліфікації молодіжних лідерів і фахівців молодіжної сфери та з метою ефективної розробки і реалізації обґрунтованої молодіжної політики на локальному та регіональному рівнях реалізується програма «Молодіжний працівник», навчання за якою станом на 2019 рік пройшли понад 2700 молодих людей (Молодь на ринку праці, 2019, с. 80).

Здійснюється робота із забезпечення діяльності молодіжних центрів. Мережа центрів в Україні складається з центру всеукраїнського рівня, що належить до сфери управління Мінмолодьспорту (Всеукраїнський молодіжний центр), Автономної Республіки Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських (далі – регіональні центри), районних, міських, районних у містах, селищних, сільських центрів (Про затвердження типових положень, 2017). Сьогодні, в умовах воєнного стану, значно зросла роль молодіжних центрів, оскільки

саме вони з самого початку війни в Україні швидко переорієнтували свою діяльність у напрямку забезпечення життєвих потреб молоді, сфокусували свою увагу на найголовнішому – наблизенні перемоги.

В Україні діє Рада з молодіжних питань при Президентові України (Питання Ради з молодіжних питань (2022), яка є консультативно-дорадчим органом при Президентові України. Затверджено Порядок формування та діяльності Національної ради з питань молоді як консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів України з метою вироблення узгодженої позиції щодо формування та реалізації молодіжної політики, налагодження взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування із суб'єктами молодіжної роботи з питань розвитку та реалізації молодіжної політики (Про затвердження Порядку, 2022).

Важливу роль у формуванні та реалізації молодіжної політики, у тому числі й на публічній службі, відіграють утворені в Україні молодіжні ради, головною метою яких є залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях. За даними Міністерства молоді та спорту України станом на 2023 рік, в країні налічується 410 молодіжних рад, з яких 19 – регіонального рівня та 391 – місцевого рівня. В останні роки прослідковується позитивна тенденція до збільшення кількості молодіжних рад (порівняно з 2021 р. їх кількість збільшилася на 55 одиниць). Позитивним є також те, що, незважаючи на негативні наслідки російської збройної агресії проти України протягом 2022–2023 років, молодіжні ради в переважній більшості продовжують свою діяльність, адаптувались до викликів військового часу та знаходять шляхи для ефективної роботи в діючих умовах, вкотре підкресливши незламність українського народу та української молоді зокрема. Найбільше молодіжних рад в Україні утворено в Кіровоградській області – 37, Львівській області – 30, та в Дніпропетровській – 27. Загальна кількість членів молодіжних рад України різного рівня становить – 7029 молодих осіб. Найбільше членів молодіжних рад у Львівській області – 534 молоді особи. Слід зазначити, що утворення та розвиток потенціалу молодіжних рад на регіональному та місцевому рівнях є ефективним інструментом розвитку молоді, громади, регіону та держави в цілому (Аналіз утворення, 2023).

На думку І. Пеші, формування та діяльність молодіжних представницьких органів сприяє активному залученню молоді до життя громади, а основними складовими молодіжної політики,

орієнтованими на активне залучення молоді до прийняття рішень є: дієве молодіжне самоуправління, консолідація суспільно активної молоді, підготовка молодих людей до громадсько-активної діяльності, розвиток молодіжного лідерства тощо (Пєша, 2019, с. 14).

Заслуговує на увагу також думка І. В. Єрмоленко (2023, с. 78) про те, що молодь є найпотужнішим ресурсом будь-якої демократичної країни, а забезпечення ефективної молодіжної політики слугує індикатором успішного державотворення. Дослідниця (Єрмоленко, 2023, с. 82) також робить висновок, що молодіжна політика в Україні потребує відповідного нормативно-правового регулювання, оновлення механізмів формування та реалізації й добору дієвих інструментів.

Перспективною, на наш погляд, з урахуванням прийняття нового Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (2023) є пропозиція Л. Гиренко про необхідність розробки відповідної Стратегії розвитку управління персоналом в органах місцевого самоврядування в аспекті залучення молоді на службу в органи місцевого самоврядування (Гиренко, 2019, с. 24).

Повністю погоджуємося з українськими вченими Л. Л. Прокопенко і Т. М. Тарасенко (Прокопенко, & Тарасенко, 2014, с. 75), що відповідно до вимог суспільного розвитку у процесі створення національної системи виховання молоді необхідно приділити більше уваги вихованню соціальної активності, відповідальності, громадянських якостей, а також підтримуємо їх думку, що подальший розвиток державної молодіжної політики вбачається в подальшій гуманізації її змісту як основи створення умов для розвитку та реалізації особистості в демократичному суспільстві на основі формування гуманітарно-орієнтованих особистості, суспільства та держави. Підтримуємо думку вчених про особливу актуальність і необхідність посилення заходів щодо залучення молоді до розвитку територій, передусім міст, сіл та селищ, включення молоді в усі сфери суспільного життя на місцевому рівні, що є одним з напрямів формування у молоді розуміння власної ролі у житті суспільства та можливостей самореалізації. Відповідно виховання на сучасному етапі має забезпечити формування ціннісних орієнтацій, притаманних демократичній державі.

На наш погляд, все вище зазначене сьогодні набуває ще більшої актуальності у зв'язку з необхідністю завершення процесів децентралізації, оскільки молодіжна політика в умовах децентралізації орієнтована на формування комфортного середовища для життя

та розвитку молоді в громадах, а також, у зв'язку з євроінтеграційними процесами і необхідністю формування у молоді європейських цінностей.

Важливе значення для подальшого реформування державної молодіжної політики на публічній службі в Україні на етапі її вступу до Європейського Союзу має також впровадження європейського досвіду формування й реалізації молодіжної політики. Аналіз європейського досвіду формування й реалізації молодіжної політики свідчить про те, що в країнах ЄС є її законодавче забезпечення, існують спеціальні органи, які відповідають за розробку та імплементацію молодіжної політики, розробляються стратегії та програми, чіткі механізми реалізації молодіжної політики, кількісні та якісні індикатори її ефективності та моніторингу, створена інституційна мережа та розвинута інфраструктура, яка забезпечує реалізацію молодіжної політики з урахуванням потреб і запитів молоді. Впровадження в Україні кращого європейського досвіду формування й реалізації молодіжної політики на публічній службі сприятиме інтеграції української молоді в європейське молодіжне співтовариство, навчанню талановитої молоді за кордоном, популяризації вивчення іноземних мов, що є поширеними у державах – членах Європейського Союзу та розширенню міжнародного молодіжного співробітництва.

Отже, в сучасних умовах значно зросла потреба у формуванні та реалізації нової державної молодіжної політики на публічній службі, нової системи молодіжної роботи та системи управління людськими ресурсами, посиленні взаємодії та координації органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері, вирішенні питань правового, організаційного, ресурсного забезпечення реалізації молодіжної політики та забезпечення високої динаміки професійного зростання молоді на публічній службі, ефективного використання її трудового, творчого та інтелектуального потенціалу.

Здійснення державної молодіжної політики на публічній службі потребує розробки її концептуальних основ, удосконалення нормативно-правових засад, визначення змісту та конкретизації її завдань у вигляді стратегій, державних цільових програм і планів, створення ефективних та інноваційних механізмів реалізації державної молодіжної політики на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях. Центральним компонентом цієї політики має бути стратегія управління людськими ресурсами в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, спрямована на формування, розвиток і раціональне

використання кадрового потенціалу молоді на публічній службі.

Висновки.

Таким чином, аналіз формування та реалізації державної молодіжної політики на публічній службі в Україні свідчить про необхідність її подальшого вдосконалення. Пріоритетними напрямками формування й реалізації державної молодіжної політики на публічній службі є: розвиток концептуальних засад формування державної молодіжної політики на публічній службі та запровадження інноваційного визначення механізмів та інструментів її реалізації; оновлення нормативно-правової бази української молодіжної політики; забезпечення повноцінної роботи з молоддю; залучення на публічну службу за меритократичним принципом талановитих, висококваліфікованих молодих фахівців, розвиток їх інтелектуального і лідерського потенціалу та підвищення цифрової грамотності; створення організаційно-

правових і соціально-культурних передумов для успішної реалізації професійного потенціалу молодих публічних службовців, сприяння зростанню творчого та інноваційного компонентів у їх роботі; розвиток молодіжної інфраструктури та посилення соціально-правової підтримки і захисту публічних службовців; упровадження ефективної системи мотивації та конкурентоспроможної оплати праці публічних службовців, їх оцінювання за результатами діяльності; забезпечення більш швидкого кар'єрного просування молоді по службі та розвиток менторства; залучення молоді до процесу розроблення й ухвалення публічно-управлінських рішень та контролю за їх виконанням; позитивізації іміджу державної служби та служби в органах місцевого самоврядування і підвищення рівня престижності професії публічного службовця; впровадження європейського досвіду формування й реалізації молодіжної політики на публічній службі.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Аналіз утворення молодіжних рад в Україні. (2023). *Міністерство молоді та спорту України*. Відновлено з <https://mms.gov.ua/news/analiz-utvorennia-molodizhnykh-rad-v-ukraini>.
- Беззуб, І. (2021). Оновлення державної молодіжної політики в Україні. *Громадська думка про право творення*, 9 (214), 15-24. Відновлено з <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2021/9.pdf>.
- Бородін, Є. І. (2019). *Державна молодіжна політика в Україні: механізми формування та реалізації в контексті розвитку*. Дніпро: Грані.
- Бородін, Є. І. (2018). Державна молодіжна політика. В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє (ред), *Публічне управління: термінологічний словник*. Київ: НАДУ.
- Гиренко, Л. (2019). Готовність суспільства до оновлення кадрового складу органів місцевого самоврядування та зміна соціальної ролі молоді. *Молодіжна політика та молодіжна робота: матеріали III міжрегіональної наук.-практ. конф., 14 грудня 2018 р., м. Дніпро*. Є. І. Бородін (ред.). Дніпро: ДРІДУ НАДУ.
- Деякі питання реформування державного управління України. № 831-р. (2021). *Розпорядження Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.
- Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021-2025 роки. № 579. (2021). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#n11>.
- Дубенко, С. Д. (2018). Публічна служба. В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє (ред), *Публічне управління: термінологічний словник*. Київ: НАДУ.
- Єрмоленко, І. В. (2023). Роль молоді у формуванні молодіжної політики в Україні: виклики та можливості. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право*, 1 (57), 78-83. Відновлено з [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280796](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280796).
- Звіт про виконання завдань, визначених Планом роботи Національного агентства України з питань державної служби на 2023 р.* (2023). Відновлено з <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8/2023%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf>.
- Конституція України*. (1996, Червень 28). *Прийнята на н'ятій сесії Верховної Ради України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
- Молодь на ринку праці: навички XXI століття та побудова кар'єри (2019). *Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні*. Київ: Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики.
- Пеша, І. (2019). Участь молоді у прийнятті рішень. *Молодіжна політика та молодіжна робота : матеріали III міжрегіональної наук.-практ. конф., 14 грудня 2018 р., м. Дніпро*. Є. І. Бородін (ред.). Дніпро: ДРІДУ НАДУ. (с. 57).
- Прокопенко, Л. Л., & Тарасенко, Т. М. (2014). Виховання та соціальний розвиток молоді як об'єкт впливу держави. *Аспекти публічного управління*, 2 (1-2), 70-77. Відновлено з <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/544>.
- Питання Ради з молодіжних питань. № 14. (2022). *Указ Президента України*. Відновлено з <https://www.president.gov.ua/documents/142022-41165>.
- Про затвердження Порядку формування та діяльності Національної ради з питань молоді та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України. № 1011. (2022). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2022-%D0%BF#Text>

- Про державну службу. № 889. (2015). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
- Про Кабінет Міністрів України. № 794. (2014). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
- Про центральні органи виконавчої влади. № 3166-VI. (2011). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.
- Про місцеві державні адміністрації. № 586-XIV. (1999). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.
- Про місцеве самоврядування в Україні. № 280. (1997). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.
- Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року. № 94. (2021). Указ Президента України. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13>.
- Про службу в органах місцевого самоврядування. № 2493. (2001). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
- Про службу в органах місцевого самоврядування. № 3077. (2023). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>.
- Про основні засади молодіжної політики. № 1414-IX. (2021). *Закон України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>.
- Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі. № 1014. (2017). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF#Text>.
- Про утворення державної установи «Всеукраїнський молодіжний центр» та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України. № 246. (2019). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2019-%D0%BF#Text>.
- Про затвердження типових положень про молодіжні ради. № 1198. (2018). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text>.
- Реформування молодіжної політики відповідно до сучасних запитів молоді та держави. (2021). *Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2012-2021 років)*. М. М. Попатенко, Т. В. Бондар (ред.). Київ: ТОВ «Ройлайд». Відновлено з https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/dopovid-molod-2012-2021-pdf.pdf.
- Софій, О. (2020). *Роль молоді в молодіжній політиці в Україні: аналітична записка*. Київ: ГО Європейський діалог.
- Статистичні дані про кількісний склад державних службовців : станом на 31.12.2020. (2021). *НАДС*. Відновлено з <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/dani-za-iv-kvartal-2020-roku.pdf>.
- Статистичні дані про кількісний склад державних службовців : станом на 31.12.2021. (2022). *НАДС*. Відновлено з <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/statistichni-dani-za-iv-kvartal.pdf>.
- Статистичні дані про кількісний склад державних службовців: станом на 2023 рік. (2023). *НАДС*. Відновлено з <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/infografika4kv23-1.pdf>.
- Стукан, Т. (2020). Молодіжна політика в Україні: суть, основні принципи та стан реалізації в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (4), 125-131. Відновлено з : <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.15>.
- Участь молоді в процесах реформування держави. (2018). *Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року)*. Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. І. О. Жданов, О. Й. Ярема (ред.). Київ: ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України».

REFERENCES

- About central bodies of executive power. No. 3166-VI. (2011). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.
- About civil service. No. 889. (2015). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
- About local self-government in Ukraine. No. 280. (1997). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.
- About local state administrations. No. 586-XIV. (1999). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.
- About service in local self-government bodies. No. 2493. (2001). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
- About service in local self-government bodies. No. 3077. (2023). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>.
- About the Cabinet of Ministers of Ukraine. No. 794. (2014). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
- About the formation of the state institution "All-Ukrainian Youth Center" and amendments to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine. No. 246. (2019). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2019-%D0%BF#Text>.
- About the main principles of youth policy. No. 1414-IX. (2021). *Law of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>.
- About the National Youth Strategy until 2030. No. 94. (2021). *Decree of the President of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13>.
- Analysis of the formation of youth councils in Ukraine. (2023). *Ministry of Youth and Sports of Ukraine*. Retrieved from <https://mms.gov.ua/news/analiz-utvorennia-molodizhnykh-rad-v-ukraini>.

- Bezzub, I. (2021). Update of the state youth policy in Ukraine. *Public opinion about the right to creation*, 9 (214), 15-24. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2021/9.pdf>.
- Borodin, E. I. (2018). State youth policy. V. S. Kuybida, M. M. Bilynska, O. M. Petroye (eds.), *Public administration: terminological dictionary*. Kyiv: NADU.
- Borodin, E. I. (2019). *State youth policy in Ukraine: formation and implementation mechanisms in the context of development*. Dnipro: Grani.
- Constitution of Ukraine. (1996, June 28). *Adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
- Dubenko, S. D. (2018). Public service. V. S. Kuybida, M. M. Bilynska, O. M. Petroye (eds.), *Public administration: terminological dictionary*. Kyiv: NADU.
- Girenko, L. (2019). Society's readiness to renew the staff of local self-government bodies and the change in the social role of youth. *Youth policy and youth work: materials of the 3rd interregional science and practice. conference, December 14, 2018, Dnipro*. E. I. Borodin (ed.). Dnipro: DRIDU NADU.
- Issues of the Council on Youth Affairs. No. 14. (2022). *Decree of the President of Ukraine*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/142022-41165>.
- On approval of the Procedure for the formation and activity of the National Council on Youth Affairs and amendments to some acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine. No. 1011. (2022). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1011-2022-%D0%BF#Text>
- On the approval of standard regulations on the youth center and on the expert council at the youth center. No. 1014. (2017). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF#Text>.
- On the approval of standard regulations on youth councils. No. 1198. (2018). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text>.
- Pesha, I. (2019). Youth participation in decision-making. *Youth policy and youth work: materials of the 3rd interregional science and practice. conference, December 14, 2018, Dnipro*. E. I. Borodin (ed.). Dnipro: DRIDU NADU. (p. 57).
- Prokopenko, L. L., & Tarasenko, T. M. (2014). Education and social development of youth as an object of state influence. *Public administration aspects*, 2 (1-2), 70-77. Retrieved from <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/544>.
- Reforming youth policy in accordance with the modern demands of youth and the state. (2021). *Annual report to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine on the situation of youth in Ukraine (based on the results of 2012-2021)*. M. M. Popatenko, T. V. Bondar (eds.). Kyiv: "Roylaid" LLC. Retrieved from https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/dopovid-molod-2012-2021-pdf.pdf.
- Report on the implementation of the tasks defined by the Work Plan of the National Agency of Civil Service Issues for 2023. (2023). Retrieved from <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8/2023%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf>.
- Sofiy, O. (2020). *The role of youth in youth policy in Ukraine: an analytical note*. Kyiv: NGO European Dialogue.
- Some issues of reforming the state administration of Ukraine. No. 831 (2021). *Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.
- State targeted social program "Youth of Ukraine" for 2021-2025. No. 579. (2021). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#n11>.
- Statistical data on the quantitative composition of civil servants: as of 12/31/2020. (2021). *NADS*. Retrieved from <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/dani-za-iv-kvartal-2020-roku.pdf>.
- Statistical data on the quantitative composition of civil servants: as of 12/31/2021. (2022). *NADS*. Retrieved from <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/statistichni-dani-za-iv-kvartal.pdf>.
- Statistical data on the quantitative composition of civil servants: as of 2023. (2023). *NADS*. Retrieved from <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/infografika4kv23-1.pdf>.
- Stukan, T. (2020). Youth policy in Ukraine: essence, main principles and state of implementation in Ukraine. *Taurian Scientific Herald. Series: Economics*, (4), 125-131. Retrieved from: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.15>.
- Yermolenko, I. V. (2023). The role of youth in the formation of youth policy in Ukraine: challenges and opportunities. *Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*. *Politology. Sociology. Law*, 1 (57), 78-83. Retrieved from [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280796](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280796).
- Youth in the Labor Market: 21st Century Skills and Career Building (2019). *Annual report to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine on the situation of youth in Ukraine*. Kyiv: State Institute of Family and Youth Policy.
- Youth participation in state reform processes. (2018). *Annual report to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine on the situation of youth in Ukraine (according to the results of 2017)*. Govt. Institute of Family and Youth Policy. I. O. Zhdanov, O. Y. Yarema (eds.). Kyiv: SE "Editorial of the newsletter "Official Gazette of the President of Ukraine".